

Mateserbandet

R. Brosio

1972

Historien om den italienska anarkismen under andra halvan av artonhundratalet, vilken var dess formativa period som en organiserad rörelse med människor och idéer, är också historien om en hel serie insurrektionsförsök (eller "sammansvärjningar", som de kallades). Dessa utnyttjades av regeringen för att bestyrka den vanliga bilden av anarkisten som en bandit och bov, men samtidigt bidrog de genom sin allmänna berömmelse till förståendet och spridandet av frihetliga idéer.

Dessa försök var misslyckanden och vi måste acceptera att detta ofta berodde på deras dilettantiska ansatser. Men det skulle vara orättvist att lägga skulden på de inblandade människorna; skulden berodde mer på perioden. Deras tro på insurrektion som ett medel till social nydaning och optimism om att en handfull modiga människor skulle vara nog för att ändra händelsernas kurs var typisk för artonhundratalsstron på framstegsutveckling och särskilt för "Risorgimento" (namnet på den nationella befrielseströrelsen från österrikiskt herravälde).

Anarkisterna var verkligen inte de enda människorna att sätta igång dessa sammansvärjningar. Före dem hade det varit "Carponari" och "Mazziniani" och andra från Ciro Menotti till Garibaldi, vilka officiella historiker känt sig förpliktade att behandla med långt större respekt än Cafiero, Bakunin eller Malatesta. Dock, i kontrast till deras mer "berömda" samtida, hade anarkisterna aldrig någon avsikt att ta makten och påtvinga ett nytt status quo genom vapenmakt. Med större hederlighet avsåg de helt enkelt att utföra exemplariska aktioner för att väcka förståelsen hos de exploaterade massorna genom att för dem peka ut vägen att följa och fienderna att bekämpa. Detta var vad "handlingens propaganda" betydde.

På Internationalens Bernkongress deklarerade Cafiero och Malatesta: "den italienska federationen anser att INSURREKTIONSHANDLINGEN, gjord för att bekräfta socialismens principer genom AKTIONER, är det mest effektiva propagandamedlet och det enda som UTAN ATT BEDRA OCH KORRUMPERA MASSORNA, kan intränga i de djupaste lagren i samhället..."

I ett Italien fortfarande upptaget med att fira förenandet, vilket för arbetarklassen bara inneburit att de högsta herrarna bytts ut, uppmuntrade anarkisterna ensamma de förtryckta att själva bygga sin framtid. Ett av de viktigaste insurrektionsförsöken sett utifrån planering och resulterande propaganda var det som gjordes år 1877 i Mateseregionen av medlemmar i Internationalens italienska federation, hädanefter kända som "Mateserbandet". De inräknade många av de människor som bäst representerar den periodens italienska anarkism, särskilt Carlo Cafiero och Errico Malatesta. Regionen utvaldes inte av någon slump. Den var svår att genomtränga, gles befolkad och idealteräng för guerrillakrigföring. Det var lätt att ta sig in i de olika befolkningscentrumen och sedan dra sig tillbaka till säkerheten i gömställen på övergivna farmer. Det motsvarade också bra deras avsikt att ta kontakt med bönderna, särskilt de i södern, för de var den naturliga basen för att så den anarkistiska sociala revolutionens idéer hos, då de av härsarklassen betraktades blott som "undersåtar" att härska över.

Den 3 april 1877 anlände Carlo Cafiero med några vänner till Matese. Genom att utnyttja sitt distingerade utseende (vittnena beskrev honom senare som "en herreman"), lyckades han gälla för en engelsk gentleman med ett antal tjänare som sökte efter en lugn plats att vistas på. Under denna täckmantel hyrde han ett hus i det lilla samhället San Lupo, som var isolerat och låg en och en halv timme med drov från järnvägslinjen Neapel-Benevento-Foggia. Huset, som kallades "Taverna Jacobelli", var stort, avskilt och viktigast: hade en bakdörr som ledde direkt till skogen på baksidan. Här planerade de för de andra att samlas under de kommande dagarna med all utrustning - vapen, ammunition, packning, vattenflaskor, osv., som var nödvändig för guerrillaoperationer.

Anarkisterna hade förberett saker och ting noggrant och följt sin vanliga diskretion. Dock, på grund av förräderi av en viss Salvatore Farina, kände inrikesministern, Nicotera, till allt om deras planer långt innan Cafieros ankomst till S. Lupo. Ändå gjorde han inget drag och höll dem under observation. Syftet var helt klart att fånga dem i en fälla vid rätta tillfället och slå politiskt mynt på hela affären; regeringar och institutioner förändras, men mentaliteten hos inrikesministrar förblir alltid densamma. Men denna taktik att vänta och se var inte framgångsrik, antingen på grund av anarkisternas skicklighet eller på grund av den rörelsefrihet de tillåts för att inte väcka misstankar. Som resultat var de förmögna att nästan fullborda sitt koncentrerande av män och förråd i Taverna Jacobelli innan den lokala polismyndigheten helt förstått vad som försiggick.

En stor grupp "tjänare" anlände till "engelsmannens" hus den 4 april med olika lådor med "prydnadsföremål och hushållssaker". Förberedelserna till insurrektionen fortsatte hela dagen ostört. Men mot kvällen blev befälhavaren för de lokala carabinieri misstänksam mot aktiviteten kring Taverna Jacobelli och beslöt att skicka en rekognosceringspatrull. Denna patrull höll sig till att börja med på avstånd, men sedan de sett vad som såg ut

att vara ljussignaler med lykta i mörkret närmade de sig huset. Det var ett drag värdigt ordspråket om carabinieri intelligens, för de snubblade på gruppen internationalister i skogen på baksidan av huset, som öppnade eld. Skottlossningen var vild på grund av mörkret och anarkisterna visste inte hur stor styrkan var som de stod emot. Två av de fyra carabinieri sårades och, som vi ska se, en av dem dog några veckor senare som resultat av påföljande infektion, ett faktum som hade stor betydelse vid rättegången som följde på insurrektionen. Men han var det enda dödsoffret för hela affären. När de hörde skottlossningen rusade andra carabinieri i grannskapet till platsen i full styrka, men de var oförmögna att göra annat än att konstatera att insurgenterna hade gett sig av. Anarkisterna hade gjort hastiga förberedelser och tagit vägen upp i bergen. Fastän många kamrater inte anlänt än, vilket reducerade deras led. "Operation Matese" hade, trots allt, satt igång, om än illa, eftersom flera kamrater som anlände senare arresterades vid Solopaca och Pontelandolfo i närheten, och de som hade flytt hade bara lyckats få med sig en liten del av sina förråd. De hade inga livsmedel och hade lämnat kvar sina laddstakar i Taverna Jacobelli, som var väsentliga för att rengöra och ladda den periodens gevär. Från det här sättet att se det orsakade patrullens oväntade attack stor skada för gruppens effektivitet. Men samtidigt hade de tvingat anarkisterna att agera innan fällan som planerats av minister Nicotera var färdiggillrad. Så Mateserbandet var åtminstone förmögna att utföra delar av de aktioner de planerat. Det var verkligen passande att säga som ordspråket, "intet ont som inte för något gott med sig".

Gryningen den femte april 1877 var anarkistgruppen på marsch norrut. De ville komma så långt bort som möjligt från polisstyrkorna som följde efter dem och ta sig till de mest isolerade samhällena dit det skulle ta ett tag innan larmet gick. Vädret var dock mycket ogynnsamt. Vid den tiden på året var Matesebergen snötäckt och ju högre man kom, ju värre blev vädret. Kylan och svårigheten att säkra regelbunden tillgång till föda var under stor del av expeditionen insurgenternas huvudfiende. Gruppen leddes av Cafiero, Malatesta och Pietro Cesare Ceccarelli och ledarskapet cirkulerade var tjugofjärde timme: ett första om än begränsat försök till rotation av ledningen. De marscherade hela dagen längre in i Matese och även hela nästföljande dag.

Den 7 april for anarkisterna mot regionen Cusano och efter att ha tillbringat natten på en farm rundade de Matesesjön, i riktning mot byn Letino. De gick in i byn klockan tio på morgonen den 8:e, en söndag, bärande på en jättelik svart-röd fana och hälsades av folket som var överraskade och förtjusta. Helt oförhoppandes satt kommunfullmäktige i stadshuset och diskuterade just då vad som skulle göras med en del gamla vapen som konfiskerats från tjuvjägare. Internationalisterna kom i tid för att rekvirera dem och distribuera dem till folket tillsammans med gevär från nationalgardet.

De följde sedan detta med aktioner av ännu större vikt.

Insurgenterna förklarade offentligt att kung Vittorio Emanuele II var avsatt och slog hans porträtt i bitar. De fortsatte sedan med att bränna allt distriktets "pappersarbete" i ett stort brandbål på torget: förteckningar på egendom, skatteregister, inteckningskvitton, osv., för att symbolisera avskaffandet av statens och privategendomens rättigheter. Slutligen förstörde de måtten som användes vid kvarnarna för att beräkna den hatade sädesskatten.

Ideologiska skäl låg bakom dessa aktioner. Cafiero steg upp på podiet till ett stort kors (som hade ersatts med den svarta och röda fanan) för att förklara på den lokala dialekten för folkmassan den sociala revolutionens principer, tillsammans med dess mål och medel.

Allt skedde med människorna i byns sympati och entusiasm, i sådan grad att till och med prästen, Don Raffaele Fortini, gick så långt som att säga att evangeliet och socialismen var samma sak och pekade på internationalisterna till allas applåder.

Gruppen lämnade Letino runt klockan ett på eftermiddagen och gav sig av mot grannbyn Gallo, som låg strax under fem kilometer bort. Men innan de nådde den möttes de av en annan präst, sockenprästen i Gallo. Kanske av nyfikenhet, kanske av rädsla, ville han veta gruppens avsikter och stannade till för att småprata en stund med anarkisterna. Han öppnade till och med sin rock och visade smutsen därunder för att visa att han var exploaterad precis som de andra.

I alla fall, när han förstod vad alltihopa handlade om (som han fattade det: "byte av regering och bränna papper") vände han tillbaka riktigt nöjd för att lugna sina bybor och, för säkerhets skull, låsa in sig i sitt hus.

Anarkisterna anlände till stadshuset i Gallo omkring klockan två på eftermiddagen. Malatesta sköt upp låsen och de steg in för att upprepa scenen i Letino. Den enda nymodigheten var distributionen bland folket av

den lilla mängd pengar som hittades hos distriktets skatteindrivare. Allt skedde, liksom tidigare, med entusiasm och utan några som helst svårigheter.

Men regeringstrupperna, om än de hållit sig utom synhåll, hade inte stått stilla med armarna i kors. Under befäl av general De Sanget hade nästan tolv tusen man under tiden belägrat hela bergskedjan Matese: tre kompanier gevärsskyttar i söder, ett infanteriregemente i norr och andra styrkor från Campobasso, Isernia, Caserta, Benevento och Neapel. Sålunda fann sig internationalisterna när de lämnade Gallo i praktiken och oväntat omringade.

Männen tillbringade hela den nionde och tionde april försökande att finna ett gömställe och bryta sig ut ur omringningen, men de hade ingen framgång. De var trötta, hungriga och genomblöta av regnet, vilket inte såg ut att avta. Gevären var vid det här laget obrukbara, och avsaknaden av laddstakar, som de lämnat kvar i S. Lupo, innebar att de inte kunde rengöras eller laddas om. Under dessa villkor hade till och med en sista eldstrid blivit omöjlig.

Den elfte hittade gruppen till sist en viloplats ca tre mil bortom Letino, vid farmen Concetta och beslöt att stanna och vila där. Tanken var att vänta tills vädret blivit bättre och sedan, än en gång, försöka bryta sig ut ur regeringsstyrkornas nät. Men det förblev bara en plan eftersom en bonde i hopp om belöning hade lämnat information till soldaterna och den tolfte april stormade en avdelning gevärsmän in i huset och tog anarkisterna med överraskning. På grund av männens och deras vapens tillstånd blev det inget motstånd. Mateseinsurrektionen var över.

Fångarna skickades till olika fängelser i distriktet och, strax efteråt, var de alla samlade i fängelset i S. Maria Capua Vetere i väntan på rättegång. I början såg utsikterna allt annat än ljusa ut: Nicotera, inrikesministern, piskade förutsägbart upp den "rättänkande" pressen i en våg av anti-anarkistisk hysteri och avsåg att döma hela gruppen vid en krigstribunal. I så fall skulle det sannolikt ha blivit bara ett resultat, exekutionsplutonen.

Att saker och ting inte blev på det här viset berodde, tydligen, på interveneringen av Carlo Pisacanes dotter, Silvia, som (livets sammanträffande!) just innan hade adopterats av hans höghet ministern. Den senare (också ett sammanträffande!) hade också varit stridskamrat med Carlo Pisacane under Sapri-expeditionen. En ungdomssynd, bevisligen, men en som räddade Malatestas och hans vänners skinn.

Dock blev inte resultatet att deras problem var lösta. Även om möjligheten av ett summariskt domslut hade avlägsnats inräknade fortfarande anklagelserna en lista på brott som bådade illa. Förundersökningen avslutades den 27 december 1877 med följande instruktioner till domstolen:

a) Mot de arresterade, inklusive de från Pontelandolfo och Solopaca, brottet sammansvärjning i syfte att avlägsna och förstöra regeringsformen, uppmuntra folket att beväpna sig mot statens makt, provocera inbördeskrig, uppvigla dem att slåss mellan varandra och att föröda, massakrera och råna en hel klass;

b) Mot de tjugosex som genomförde aktionerna i S. Lupo, Gallo och Letino, även brotten aktioner i en väpnad grupp för att främja ovan nämnda syften, och gemensamt ansvar för brotten att medelst eldgivning avsiktligt såra Antonio Santamaria och Pasquale Asciano, carabinieri, under utförandet av deras plikt: skador som orsakade permanent försvagning i en av Ascianos lemmar och, efter fyrtio dagar, Santamarias död.

Tursamt nog för de anklagade dog kung Vittorio Emanuele den 9:e januari och hans efterträdare, Umberto I (som var, som alla vet, en "god kung") utfärdade en amnesti i landet som till och med omfattade många politiska brott. Och som resultat av detta blev den långa listan anklagelser mot Mateserbandet något förkortad.

Rättegången hölls inför Assizesdomstolen i Benevento och inleddes den 14 augusti 1878.

Den öppnade under stor sympati för de anklagade, samma sympati som de hade känt då de brände "pappersarbetet" i Letino och Gallo. Anarkismen visade sig snart vara en hård nöt för den allmänne åklagaren att knäcka. Intelligent, väl förberett och säkra till sinnet svarade direkt till domarna, sa emot dem och missade ingen möjlighet att propagera för sina egna idéer om jämlikhet och frihet. På detta var de skickligt hjälpta av försvarsadvokaterna, bland dem den unge, men redan kapable, Saverio Merlino, som också var anarkist.

För att sätta emot deras försvarslinje, som var juridiskt oantastlig, tvingades huvudåklagaren Forni att koncentrera all sin mordiska energi på skjutandet den 4 april och den därav påföljande döden för den berömda carabinieri. Han hävdade att rebellerna hade skjutit och dödat avsiktligt, av "blodtörst". Cafiero och Malatesta svarade kraftfullt på denna groteskt överdrivna anklagelse och försvarsadvokaterna visade att, som vi redan har nämnt, döden orsakades inte av anarkistiska kulor utan av den "påföljande infektionen" (med andra ord

hade den sårade soldaten blivit illa omskött). Den svarta dramatiska bilden av den anarkistiske mördaren blev ännu mindre trovärdig, liksom åklagarens argument som var beroende just av att kunna projicera en sådan bild.

Domslutet tillkännagavs den 25 augusti efter en timme och en kvarts diskussioner. Juryn förklarade de anklagade som OSKYLDIGA till carabinieriins död och tillämpade amnestin på de andra åtalspunkterna. Mateserbandet frikändes och frigavs. Det var den dom som folket hade väntat på. En folkmassa på tvåtusen personer välkomnade anarkisterna, applåderade dem på vägen ut ur fängelset, ett påtagligt tecken på den respons som "handlingens propaganda" uppeggade hos den periodens exploaterade. En korrespondent på "Corriere del Mattino" i Neapel avslutade dagen efter sin artikel så här: "En rättegång som denna i varje provins och regeringen skulle dödas för egen hand."

Det Anarkistiska Biblioteket

R. Brosio
Mateserbandet
1972

Rivista Anarchica, juni 1972.

Översatt av www.sovversiva.wordpress.com, från Cienfuegos Press Anarchist Review nr 5.

sv.anarchistlibraries.net